

ԱՅԼԸՆՏՐԱՆՔԱՅԻՆ ԵՎ ՆՈՐԱՐԱՐ
ՆԱԽԱԳԾԵՐ՝ ՀՀ ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Բանալի բառեր՝ գրադարան, ընթերցանության խթանում, նախագիծ, մայրիկ, բալիկ, ընթերցասրահ, հոգեբան, գրադարանային գիշեր, կինոցուցադրություն, գրական ակումբ:

Keywords: library, reading promotion, project, mother, baby, reading room, psychologist, library night, movie screening, literary club.

Ընթերցանության խթանում կոչվածը բազմաշերտ պրոցես է, որի համար առաջին հերթին անհրաժեշտ է տվյալ հասարակության տվյալ ժամանակահատվածի հոգեբանական վիճակի, պահանջների, գրական ճաշակների վերլուծություն-ուսումնասիրություն: Կարևոր են նաև պետության ու տվյալ կառույցի նյութական հնարավորությունները՝ այդ խթանմանն ուղղված նախագծերի իրականացման համար:

Մեր հասարակության համար այս պահին չափազանց բարդ շրջան է. պատերազմական շուկային ապրումների կողքին միշտ կա սպասում, որ մեծ ու փոքր քայլերով գնալու ենք դեպի նոր, կառուցողական փոփոխություններ: Այդ փոփոխությունները պիտի լինեն բոլոր ոլորտներում, իսկ գրադարաններում՝ հատկապես: Կորոնավիրուսային համաճարակից, պատերազմից և սոցիալական կայքերից կախվածության զգալի աճից հետո գրադարանային այցելություններն, իհարկե, նկատելիորեն նվազել են: Սակայն դրան զուգահեռ սերն ընթերցանության հանդեպ աճում է: Դա ակնհայտ է դառնում գրատներում գրական քննարկումների բազմամարդկայամբ, գրախանութների բավական մեծ պահանջարկով, հաճախակի կազմակերպվող գրական շնորհանդեսներով և գրքերի վաճառքի աճով:

Այսպիսով, ի՞նչ անել, որպեսզի գրադարանը ևս դառնա պահանջված ու բազմաբովանդակ վայր: Անշուշտ, հասարակության ամենակիրթ զանգվածի համար բացարձակ կարևոր չի գրադարանի գրավչությունը: Իրենք, ինչպես անցյալում այցելել են, այդպես էլ շարունակելու են այցելել, քանի որ գալիս են իրենց խիստ անհրաժեշտ գիտելիքների ետևից: Բայց, ընդհանուր առմամբ, ինչքան հետաքրքիր ու անսպասելի դարձնենք միջավայրը, այնքան ավելի մեծ քանակի հաճախումներ կունենանք:

2022 թվականի գարնանը ինձ բախտ վիճակվեց մեկնել Մոսկվա և Նիժնի-Նովգորոդ՝ մասնակցելու «Образовательная коллаборация библиотек содружества» կրթական ծրագրին՝ ուղղված մասնագիտական որակավորման բարձրացմանը:

Քննարկված թեմաներն էին՝

- նորարարությունները գրադարանում,
- գրադարաններում նորարարությունների ներդրման ձևերն ու մեթոդները,
- թվային միջավայր և գրադարան,
- կազմակերպությունում հաղորդակցման գործընթացի բնութագրերը,
- առաջնորդի արդյունավետության գործակից. կառավարման հոգեբանության մեթոդոլոգիա և տեխնիկա:

Բոլոր դասախոսություններին մասնակցելուց հետո մի քանի շատ կարևոր բան հասկացա՝

1. նոր գիտելիքների հանդեպ բաց լինելն է մարդուն մղում բացահայտումների,
2. աշխատանքի մեջ արագ ռիթմը և ժամանակի գնահատումը բացում են նոր ասպարեզներ,
3. ամեն տեսակի քննարկումները, այդ թվում գրադարանային, տալիս են շատ հարցերի պատասխաններ:

Պիտի ասեմ, որ Ռուսաստանի պետական գրադարանը շատ նման էր մեր Ազգային գրադարանին՝ համակարգը, խնդիրները, ավանդույթները, նյութերի պահպանման ձևն ու գրապահոցները, մթնոլորտը, պատմական անցյալն ու թանգարանային ոգին: Իսկ մնացած գրադարաններում, օրինակ՝ Մոսկվայի Երիտասարդական կամ Մանկական գրադարաններում, Նիժնի Նովգորոդի Դոստոևսկու անվան գրադարանում, ավելի շատ էին նորարարությունները, ձգտումը՝ ավելի ու ավելի հետաքրքիր նախագծեր ներմուծել գրադարանային առօրյա: Տեսաձներիցս երեքը՝ որոշ փոփոխություններով, ես կուզեի տեսնել նաև Հայաստանում, ևս երկու նախագիծ (ստորև թվարկվածներից վերջին երկուսը) կառաջարկեմ իմ կողմից:

Եվ այսպես, նախագիծ 1-ին՝

Մայրիկ-բալիկ շրջանաձև ընթերցասրահ

Պատկերացրեք շրջանաձև ընթերցասրահ: Կենտրոնում խաղալիքներով ու գրքերով զբաղվում են փոքրիկները՝ հիմնականում մինչև 3 տարեկան, նրանց հսկում են երկու վարձու դայակ: Շրջանաձև ընթերցասրահի պատերին գրադարաններն են՝ գրքերով, դրանց ներքևում շարված են հարմարավետ աթոռ-բազկաթոռներ՝ նախատեսված մայրիկների համար: Ընթերցասրահին կից փոքրիկ սենյակ կա՝ երեխաների խնամքի և կերակրման համար: Քանի որ տնային պայմաններում նորաթուխ մայրիկները հիմնականում դժվարանում են ընթերցել (դե փոքրիկ բալիկները անդադար ուշադրություն են պահանջում), կարելի է նրանց օգնել՝ ստեղծելով նմանատիպ միջավայր, որտեղ և՛ ընթերցասեր ծնողը, և՛ երեխան կունենան նոր ծանոթություններ, օրը կանցկացնեն նոր միջավայրում, կստանան նոր գիտելիքներ: Ասեմ, որ ընթերցասրահի մուտքը վճարովի է լինելու, որպեսզի գրադարանը կարողանա վարձատրել դայակներին և հոգա առանձնահատուկ ընթերցասրահի մյուս ծախսերը:

Նախագիծ 2-րդ՝ Հոգեբանի սենյակ

Մեր հասարակությունը հաճախ էական նշանակություն չի տալիս հոգեվերլուծությանը, բայց պարզից էլ պարզ է, որ շատ խնդիրներ ծագում են հենց այստեղից: Հոգեբանի սենյակը հնարավորություն կտա գրադարանի աշխատակիցների միջանձնային հարաբերությունների կարգավորման, ինչպես նաև՝ ընթերցողների շրջանում նոր հետաքրքրություններ առաջացնելու հարցերում:

Գրադարանային հոգեբանի մոտ պետք է գրանցվել նախապես՝ օնլայն կամ տեղում՝ գրադարանի ընդունարանում: Մատուցվող ծառայությունը գրադարանի աշխատակիցների համար կլինի անվճար, իսկ ընթերցողները կվճարեն սիմվոլիկ գումար, որը կուղղվի նախագծի իրականացմանը:

Նախագիծ 3-րդ՝ Գրադարանային գիշեր

Կախարդական գիշեր, որի ընթացքում գրադարանում կշրջեն հայտնի գրական հերոսներ, արձակագիրներ, պոետներ, արվեստի հայտնի գործիչներ՝ վարձու դերասանների մարմնավորմամբ, կոգեշնչեն ընթերցողներին, կընթանան թատերականացված միջոցառումներ, ընթերցողները գիշերային ընթերցման հնարավորություն կունենան: Գրադարանային գիշերը կանցկացվի տարին մեկ անգամ, կտևի մինչև ուշ գիշեր: Միջոցառման ավարտից հետո գրադարանն իր աշխատակիցներին կապահովի հատուկ ավտոբուսներով, որոնք նրանց մինչև տուն կհասցնեն:

Գրադարանային գիշերվա ընթացքում կարող են լինել համերգներ, հյուրասիրություններ, վարպետության դասեր, ինտելեկտուալ խաղեր: Կարելի է նաև նախապես ձեռք բերել վիրտուալ իրականության 3D ակնոցներ, որոնցով ընթերցողները կտեղափոխվեն տարբեր իրականություններ՝ բացահայտելու գրական ամենատարբեր ժամանակահատվածների հանճարներին:

Ֆինանսական լուրջ հնարավորությունների դեպքում կարելի է յուրահատուկ փերֆորմանսներ կազմակերպել, օրինակ՝ ընթերցանություն 3D ակնոցներով գիշերային անտառում:

Նախագիծ 4-րդ՝ Հայտնի գրական գործերի էկրանավորումների ցուցադրություն

Հավանաբար արդեն շատերը գիտեն, որ Հայաստանի ազգային գրադարանում Ֆրանսիայի դեսպանատան հետ համատեղ և «Ֆիլմադարան» կինոմշակույթի զարգացման հասարակական կազմակերպության նախաձեռնությամբ ամիսը մեկ անգամ կինոցուցադրություններ են ընթանում՝ հիմնականում Կաննի փառատոնում մասնակցություն ունեցած ֆիլմերի: Առաջարկում եմ ավելացնել նաև հայտնի գրական գործերի էկրանավորումների կինոցուցադրություններ, որպես-

զի գրականություն-կինո կամուրջը իր իսկական տեղը գտնի գրադարանի էկրանին: Չեմ բացառում նաև քննարկումները՝ ցուցադրության ավարտից հետո:

Նախագիծ 5-րդ՝ **Գրական քննարկումներ**

Նախ՝ վիրտուալ տիրույթում կհայտարարվի սպասվելիք գրական միջոցառումների մասին: Օնլայն գրանցումով կստեղծվի գրական ակումբ՝ կազմված երիտասարդ գրողներից: Եթե դիմողների քանակը շատ մեծ լինի, կանցկացվի ընտրություն: Միջոցառումը կանցկացվի շաբաթը մեկ անգամ: Քննարկումները տեղի կունենան արդեն իսկ ընթերցված գրական գործերի հիման վրա: Հաջորդ փուլում երիտասարդ գրողներն արդեն կարող են փորձել միմյանց ներկայացնել սեփական գրական գործերը և բուռն քննարկման արդյունքում դրանք հղկել, խմբագրել կամ թողնել հենց այնպես, ինչպես ներկայացրել են: Արդյունքում գրադարանը կխթանի նաև գրական ոլորտի ակտիվացմանը:

SUMMARY

The article suggests five initiatives for libraries in Armenia to promote learning.

- A circle-shaped mother-child reading room, where the child can play with toys and books while the mother reads. Target audience for this project are mothers with children under 3.
- Psychologist's office for library users and personnel (with registration).
- During "Library Night" famous literary heroes (performance by actors) will visit the library, inspire readers, and take part in theatrical events. Library users will have a chance to read at night in the library.
- Screenings of films based on famous books once a month.
- Literary discussions based on previously read literature.